

УДК 338.43:004
JEL: Q10; O32
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-108-115>

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРАРНОЇ СФЕРИ

©2024 КИФЯК В. І.

УДК 338.43:004
JEL: Q10; O32

Кифяк В. І. Сутність та особливості цифрової трансформації аграрної сфери

Розвиток аграрної сфери в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні економічного розвитку країни. Багаті природні ресурси, сприятливий клімат й історичний досвід ведення сільського господарства відіграють помітну роль у забезпеченні активного функціонування цієї сфери. Проте її подальший розвиток у сучасних умовах безпосередньо пов'язаний з активним використанням сучасних інновацій, які сьогодні розробляються та впроваджуються з урахуванням потенціалу цифрових технологій, котрі вже проникли фактично в усі напрямки економічної діяльності в аграрній сфері. У статті розглянуто сутність і особливості цифрової трансформації аграрної сфери, що було реалізовано через обґрунтування змісту цифрової трансформації як об'єкта дослідження. Для цього проведено аналіз наукових підходів до конкретизації змісту цієї категорії. Це дало можливість у подальшому обґрунтувати особливості цифрової трансформації як процесу системної зміни економічних систем внаслідок активного залучення до їх функціонування інформаційно-комунікаційних технологій. У статті визначено, що цифровізація формує нові імпульси до розбудови економічних систем різних типів, проте зазначається: щоб така трансформація була ефективною та якісною, такою самою повинна бути і система їхнього управління. Для детального опису особливостей впливу цифрових технологій на розвиток аграрної сфери у статті деталізовано специфічні риси здійснення підприємницької діяльності в межах цієї сфери та конкретизовано особливості її загального розвитку в сучасних умовах. Надалі це дозволило обґрунтувати сутність цифрової трансформації аграрної сфери, запропонувати авторське бачення розуміння змісту цього поняття. Поглиблення розуміння сутності зазначеного виду цифрової трансформації також було реалізовано за допомогою виокремлення окремих підходів до розгляду такої сутності, а саме: технологічний, економічний, екологічний, інноваційний, соціальний та інституційний. Розгляд змісту зазначених підходів дозволив конкретизувати особливості цифрової трансформації аграрної сфери, описати роль інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку аграрних підприємств та їх окремих бізнес-процесів.

Ключові слова: цифровізація, цифрова трансформація, аграрна сфера, аграрне підприємство, інформаційно-комунікаційні технології, цифрова трансформація аграрної сфери.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 16.

Кифяк Вікторія Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бізнесу та управління персоналом, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (вул. Коцюбинського, 2, Чернівці, 58012, Україна)

E-mail: v.kyfyak@chnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6104-6403>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/D-3608-2016>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57225067015>

UDC 338.43:004
JEL: Q10; O32

Kyfyak V. I. The Essence and Features of the Digital Transformation of the Agrarian Sector

The development of the agrarian sector in Ukraine plays an important role in ensuring the economic development of the country. Rich natural resources, favorable climate and historical experience of agriculture play a significant role in ensuring the active functioning of this area. However, its further evolution in modern conditions is directly related to the active use of modern innovations, which today are being developed and implemented taking into account the potential of digital technologies that have already permeated into virtually all areas of economic activity in the agrarian sector. The article considers the essence and features of the digital transformation of the agrarian sector, which is implemented through the substantiation of the content of digital transformation as an object of research. For this purpose, an analysis of scientific approaches to concretizing the content of this category is carried out. This made it possible to further substantiate the features of digital transformation as a process of systemic change in economic systems as a result of the active involvement of information and communication technologies in their functioning. The article determines that digitalization forms new impulses for the development of economic systems of various types, but it is noted that in order for such a transformation to be effective and qualitative, the system of their management should be relevant. For a detailed description of the features of the impact of digital technologies on the development of the agrarian sphere, the article details the specific features of entrepreneurial activity within this sphere and specifies the features of its general development in modern conditions. Further, this allows for substantiating the essence of the digital transformation of the agrarian sector, offering the author's vision of understanding the content of this concept. Deepening the understanding of the essence of this type of digital transformation was also implemented by allocating individual approaches to considering such an entity, i. e.: technological, economic, environmental, innovative, social, and institutional. Consideration of the content of these approaches made it possible to specify the features of the digital transformation of the agrarian sector, to describe the role of information and communication technologies in the development of agrarian enterprises and their individual business processes.

Keywords: digitalization, digital transformation, agrarian sphere, agrarian enterprise, information and communication technologies, digital transformation of the agrarian sector.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 16.

Kyfyak Viktoriia I. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Business and Personnel Management, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (2 Kotsiubynskoho Str., Chernivtsi, 58012, Ukraine)

E-mail: v.kyfyak@chnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6104-6403>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/D-3608-2016>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57225067015>

Сучасні цифрові технології проникли вже у функціонування більшості галузей, сфер національного господарства. Володіючи значними перевагами порівняно з уже звичними способами ведення бізнесу, саме інформаційно-комунікаційні технології сформували потужний імпульс до нового розвитку економічних суб'єктів у сучасному світі, сприяли створенню нових галузей національного господарства, виникненню нових видів економічної діяльності. Усе це в підсумку дозволило поступово змінити ландшафт розбудови національної економіки, підвищити важливість інформаційно-комунікаційних технологій у такому розвитку й актуалізувати необхідність їх розробки та впровадження в майбутньому. Сьогодні цілком зрозуміло, що можливості економічних суб'єктів щодо використання потенціалу цифрових технологій визначають їх конкурентоспроможність на світових ринках товарів, продукції, сировини та капіталу.

Поступово цифрові технології проникли і в аграрну сферу. Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють свою роботу в цій сфері, активно сьогодні намагаються залучити такі технології до власної операційної діяльності, використовувати для ведення сільськогосподарського виробництва, виробництва агропромислової продукції. Цифрові технології дійсно володіють значним потенціалом до трансформації аграрної сфери, підвищення ефективності функціонування аграрних підприємств. Такі технології дозволяють певним чином знизити ризики зазначених суб'єктів господарювання, поліпшити їх здатність прогнозувати та визначати такі ризики і тим самим розробляти механізми протидії їм. За сучасних умов Уже зрозуміло, що цифрові технології визначають рівень конкурентоспроможності аграрних підприємств, їх ефективність та здатність виробляти якісну сільськогосподарську й агропромислову продукцію. Відповідно, окреслене актуалізує необхідність проведення додаткових досліджень у сфері цифрової трансформації аграрної сфери з метою конкретизації її сутності та опису ролі в розвитку аграрних підприємств.

Питання розвитку аграрної сфери сьогодні активно досліджуються науковцями в усьому світі. Зростання попиту на продовольство, впровадження сучасної моделі сталого розвитку, яка передбачає більш ефективне використання природних ресурсів, сприяли зростанню кількості наукових досліджень у даній сфері. Серед авторів таких досліджень передусім варто зазначити таких: Л. Газуда, М. Кизим, Ю. Лопатинський, Ю. Лузан, А. Михайлов, С. Надвичий, В. Хаустова, І. Цимбалюк, О. Яценко та ін.

Особливості цифрової трансформації аграрної сфери досліджувалися в наукових працях таких

учених: Л. Буяк, О. Веремеєнко, С. Нагаєць, М. Негрей, О. Череп, Н. Юрчук та ін.

Проте, незважаючи на численні дослідження науковців щодо розвитку аграрної сфери, створення умов для підвищення ефективності функціонування аграрних підприємств, використання цифрових технологій цими суб'єктами господарювання, недостатньо дослідженими залишаються теоретичні положення щодо процесу цифрової трансформації аграрної сфери, зокрема конкретизації передумов такої трансформації, її сутності, особливостей впливу на функціонування цієї сфери. Також поглиблення потребують питання обґрунтування ролі інформаційно-комунікаційних технологій у трансформації окремих підгалузей та компонентів аграрної сфери.

Метою статті є поглиблення теоретичних положень цифрової трансформації аграрної сфери через конкретизацію сутності такої трансформації й обґрунтування особливостей цифровізації аграрних підприємств.

Розпочнемо наше дослідження з обґрунтування сутності самої цифрової трансформації як невід'ємного процесу сучасного розвитку національної економіки. У науковій літературі багато уваги приділено конкретизації змісту цифрової трансформації, дослідженню її як чинника, передумови розбудови економічних систем різних типів. Для більш конкретного обґрунтування природи такої трансформації та її сутності розглянемо наявні в науковій літературі підходи до трактування змісту «цифрова трансформація». У *табл. 1* наведено результати пошуку зазначених підходів.

Отже, враховуючи інформацію, яку наведено в *табл. 1*, також можливо виокремити особливості процесу цифрової трансформації та його впливу на функціонування та розвиток економічних систем. Серед таких особливостей, на наше переконання, доцільно виокремити такі:

- 1) цифрова трансформація – це процес зміни окремих властивостей, умов, компонентів, функцій певної економічної системи, яка розвивається в зовнішньому середовищі;
- 2) цифрова трансформація – це процес використання цифрових технологій, які й забезпечують поступову зміну умов функціонування економічної системи;
- 3) цифрова трансформація є об'єктивним процесом сучасності, який вже відбувається в усьому світі та поступово проникає в усі сфери сучасного суспільства;
- 4) цифрова трансформація – це процес зміни економічних систем, який вимагає відповідних фінансових ресурсів для розробки та

Наукові підходи до конкретизації сутності цифрової трансформації

№ з/п	Сутність підходу	Джерело
1	Цифрова трансформація – процес зміни моделі функціонування окремої системи, її компонентів, взаємозв'язків між ними, яка зумовлена активним застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій	[5]
2	Цифрова трансформація – процес використання цифрових технологій для створення нових або модифікації чинних бізнесових процесів, культури та клієнтського досвіду для задоволення мінливих вимог бізнесу та ринку	[16]
3	Цифрова трансформація – це культурна, організаційна та операційна зміна організації, галузі чи екосистеми шляхом розумної інтеграції цифрових технологій, процесів та компетенцій на всіх рівнях і функціях поетапно та стратегічно	[14]
4	Цифрова трансформація – інтеграція цифрових технологій на засадах цифрового лідерства та цифрової культури в усі сфери бізнесу, що приводить до фундаментальних змін у формуванні ефективних цифрових екосистем і є базисом цифрової ери майбутнього	[1]
5	Цифрова трансформація – це процес переходу до нових способів діяльності підприємства шляхом упровадження цифрових технологій і цифрових сервісів, що базується на стратегічному партнерстві всіх зацікавлених сторін та одночасної розробки програмного забезпечення, цифрової трансформації та оцінки рівня цифрової трансформації підприємства	[11]
6	Цифрова трансформація – послідовна мережа всіх секторів економіки та адаптація гравців до нових реалій цифрової економіки. Рішення в мережевих системах включають обмін та аналіз даних, розрахунок та оцінку варіантів, а також ініціювання дій та впровадження наслідків	[13]
7	Цифрова трансформація – процес, який спрямований на поліпшення об'єкта шляхом внесення значних змін до його властивостей за допомогою поєднання інформації, обчислювальних, комунікаційних технологій і технологій зв'язку	[15]

Джерело: систематизовано авторкою.

- використання цифрових технологій у функціонуванні таких систем;
- 5) цифрова трансформація – це процес, який обов'язково включає перехід від паперових до електронних документів, інформатизацію процесу формування та використання фінансових, інтелектуальних, інформаційних ресурсів;
 - 6) цифрова трансформація – це процес, який поступово змінює всю модель функціонування економічної системи, починаючи від системи управління та завершуючи зміною підходів до організації систем маркетингу, логістики, операційної діяльності в межах суб'єктів господарювання, економічних відносин у рамках цифровізації окремих макроекономічних систем;
 - 7) цифрова трансформація – це процес, який відбувається як на мікрорівні, тобто в межах функціонування окремих суб'єктів господарювання, так і в межах регіональних господарських систем, національної економіки;
 - 8) цифрова трансформація – це процес, який можна прискорити завдяки впровадженню заходів щодо стимулювання інформаційно-інноваційного оновлення економічних систем різних типів;
 - 9) цифрова трансформація – це процес, який сприяє зміні наявних економічних систем і при цьому має здатність створювати умови для виникнення нових систем господарювання, а саме – нових галузей національної економіки, видів економічної діяльності;
 - 10) цифрова трансформація – це процес, який також залежить від низки чинників різної природи та, відповідно, темпи такого процесу, ефективність його здійснення в різних країнах може значним чином відрізнятись та ін.
- П**ідсумовуючи розгляд особливостей цифрової трансформації як об'єктивного процесу, що формує умови для зміни економічних систем, зазначимо, що цифровізація створює нові імпульси до розбудови економічних систем різних типів. Проте, щоб така трансформація була ефективною, якісним повинно бути й управління або регулювання функціонування таких систем. Фактично отримати можливі переваги від використання цифрових технологій можна, передусім, шляхом

досить детального планування використання таких технологій, аналізу доцільності їх застосування в межах функціонування економічних систем.

Звісно, специфіка використання інформаційно-комунікаційних технологій в аграрній сфері обумовлюється специфікою економічної діяльності суб'єктів господарювання в цій сфері. Аграрна сфера за своїм масштабом і структурою є складною макроекономічною системою, в межах якої існує значна кількість галузей, підгалузей сільського господарства, агропромислового комплексу, і, відповідно, в межах кожної з таких підсистем існують свої специфічні особливості розробки, використання та впровадження цифрових технологій.

Аграрна сфера – це окрема галузь національного господарства, в межах якої відбувається виробництво, переробка, розподіл сільськогосподарської продукції. Аналізуючи структуру аграрної сфери, можна конкретизувати специфічні риси, які притаманні такій сфері та визначають особливості процесу її цифрової трансформації. На наше переконання, до таких особливостей можна віднести:

- ✦ залежність від природних і кліматичних умов, якості природних ресурсів;
- ✦ залежність від погодних умов, які є складно прогнозованими та можуть досить швидко призвести до серйозних фінансових втрат (природні катастрофи, повені, посуха);
- ✦ обмеженість природних ресурсів, оскільки земельні, водні ресурси є обмеженими, що, відповідно, вимагає ефективнішого їх використання з метою отримання більших обсягів продукції;
- ✦ залежність від впливу промислового виробництва, інших видів економічної діяльності, які продукують відходи та скидають їх у навколишнє середовище;
- ✦ залежність від мінеральних добрив, ефективності їх застосування, раціональності використання техніки, кадрового потенціалу;
- ✦ залежність від сезонності, оскільки зміна пори року досить серйозно впливає на операційну діяльність аграрних підприємств, що вимагає здійснення відповідного планування й організації роботи в різні сезони року;
- ✦ важлива роль у розвитку сільських територій країни, що вимагає побудови ефективних взаємовідносин з територіальними громадами, іншими суб'єктами господарювання, які здійснюють свою діяльність на певній території;
- ✦ залежність від цін на сільськогосподарську продукцію, які можуть значним чином ко-

ливатися, оскільки змінюються в результаті впливу великої кількості чинників, починаючи від світового попиту на продовольство та завершуючи доступністю фінансових ресурсів для підтримки стабільного розвитку аграрних підприємств;

- ✦ залежність розвитку від особливостей функціонування самих аграрних підприємств, масштабів їх діяльності, взаємозв'язку, державної підтримки їх розвитку (в різних країнах існує власна система підтримки діяльності агрохолдингів, малих, середніх агропідприємств);
- ✦ залежність від інновацій, включно з як інноваційними технологіями у сфері вирощування сільськогосподарської продукції, так і передовими технологіями маркетингу, управління, забезпечення інформаційної підтримки операційної діяльності та ін. [2; 3, с. 23–24; 4; 8].

Забезпечити цифрову трансформацію аграрної сфери без урахування специфіки діяльності аграрних підприємств неможливо. При цьому значна кількість цифрових технологій сьогодні спеціально розробляється для їх подальшого використання в цій сфері. Існують інформаційно-комунікаційні технології в галузі землеробства, тваринництва, овочівництва тощо.

Розглянемо тепер сутність цифрової трансформації аграрної сфери. Зауважимо, що, враховуючи результати проведених науковцями досліджень у цьому напрямку, можна загалом виокремити декілька підходів до розгляду змісту такої трансформації (рис. 1).

Отже, цифрова трансформація аграрної сфери є складним процесом, який полягає в широкому використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, їх поступовому проникненні в усі аспекти функціонування сукупності суб'єктів господарювання, які залучені до вирощування, виробництва, обробки, зберігання, транспортування, споживання та продажу сільськогосподарської та агропромислової продукції, що здійснюється з метою підвищення ефективності виробництва та забезпечення зростання їх рівня конкурентоспроможності.

Для цифрової трансформації аграрної сфери притаманними є такі особливості:

- ✦ поєднує потенціал різних типів цифрових технологій для створення інноваційних рішень у землеробстві, тваринництві та інших напрямках економічної діяльності в межах аграрної сфери;
- ✦ вимагає переосмислення моделі аграрного бізнесу, окремих бізнес-процесів, які вико-

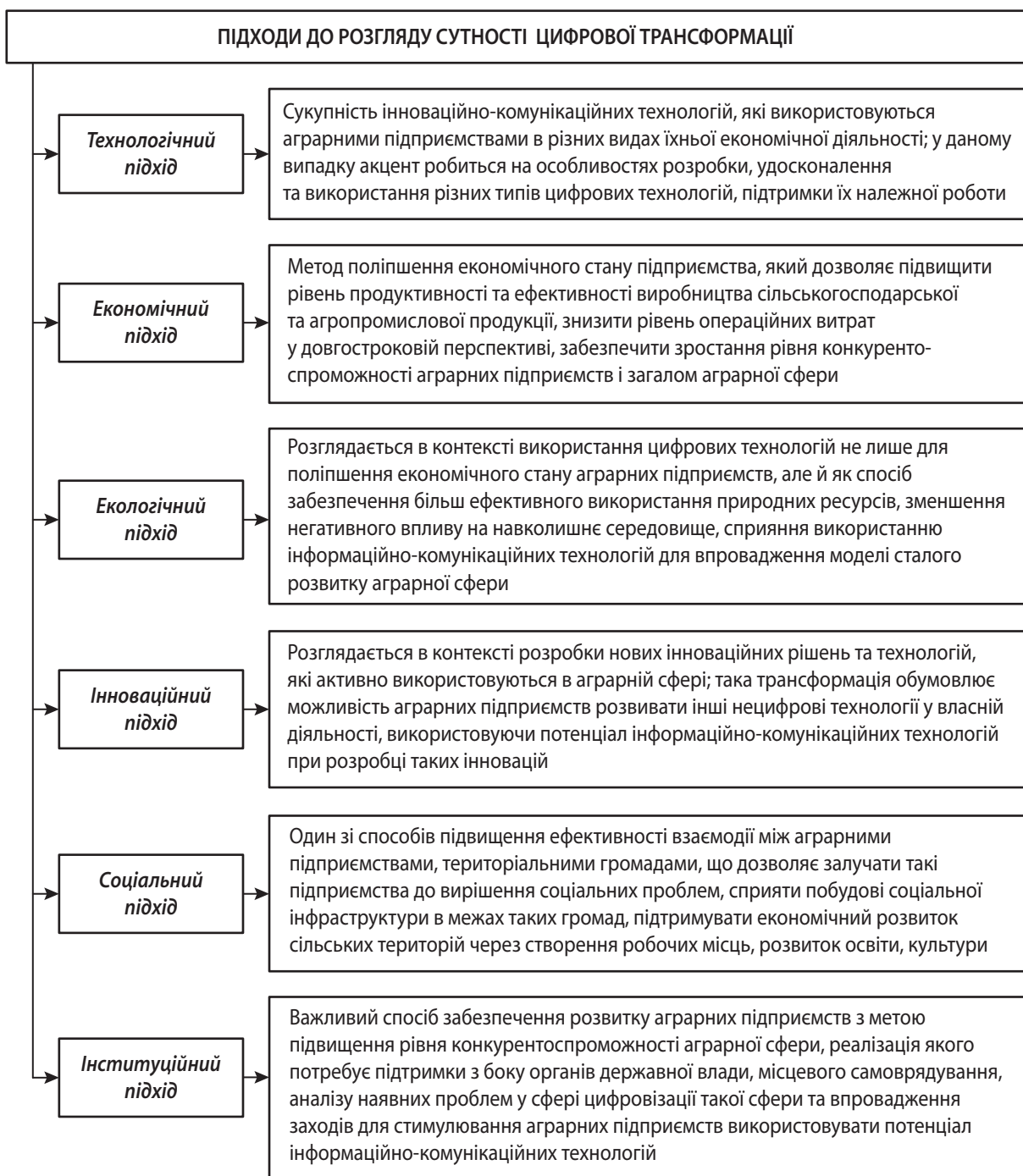

Рис. 1. Підходи до розгляду сутності поняття «цифрова трансформація аграрної сфери»

Джерело: сформовано авторкою.

- † ристовувалися на підприємстві раніше, забезпечення технологічної інтеграції цифрових технологій у зазначені процеси;
- † полягає в упровадженні системи заходів стимулювання використання цифрових технологій фактично в усіх сферах аграрного бізнесу, що дає можливість забезпечити саме цифрову трансформацію аграрних підприємств і дозволяє отримати максимальні ефекти від використання зазначених технологій;

- † стимулювання цифрової трансформації вимагає здійснення підтримки на рівні держави, місцевої влади, впровадження програм такої трансформації, особливо малих і середніх підприємств, які здійснюють свою діяльність в аграрній сфері;
- † вимагає побудови загальної інформаційної системи, використання якої дозволяє управляти загальними операційними процесами в межах аграрного підприємства і

тим самим контролювати основні бізнес-процеси;

- ✦ для впровадження необхідно залучати світовий досвід цифрової трансформації аграрних підприємств, вітчизняних суб'єктів господарювання в цій сфері, вивчати успішні кейси використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- ✦ необхідність залучення сторонніх організацій для розробки, впровадження системних заходів цифрової трансформації аграрного підприємства, надання ними послуг для подальшої підтримки процесів цифровізації;
- ✦ позитивно впливає на фінансовий стан аграрних підприємств саме в довгостроковій перспективі, оскільки на початковій стадії існує потреба у значних інвестиціях для впровадження цифрових технологій;
- ✦ сприяє підвищенню рівня фінансової стійкості підприємств, зменшенню їх залежності від кліматичних, природних та економічних чинників;
- ✦ сприяє підвищенню продовольчої безпеки держави, зростанню обсягів сільськогосподарської та агропромислової продукції, її експорту;
- ✦ вимагає зміни підходів до організації взаємодії з контрагентами, оскільки цифрова трансформація аграрного підприємства також вимагає і від них використання певною мірою цифрових технологій;
- ✦ базується на зборі різних типів інформації про всі операційні процеси, які відбуваються в рамках аграрного підприємства, для аналізу стану природних ресурсів та інших ресурсів, які використовуються такими суб'єктами господарювання (земельні, лісові, водні ресурси, людські, мінеральні добрива, паливо, відходи сільськогосподарського виробництва та ін.);
- ✦ сприяє поглибленню взаємодії та співпраці між аграрними підприємствами, які впроваджують цифрові технології у свою діяльність;
- ✦ пов'язана з формуванням нових напрямків економічної діяльності для розробки та продажу готових цифрових рішень аграрним підприємствам [6, с. 105; 7; 9, с. 136–137; 10, с. 110–111; 12, с. 56–57].

Таким чином, цифрова трансформація аграрної сфери полягає в застосуванні різних типів цифрових технологій у діяльності аграрних підприємств, які використовуються системно, продумано та інтегровані в усі бізнес-процеси таких суб'єктів господарювання.

ВИСНОВКИ

Отже, у межах статті було поглиблено теоретико-прикладні положення забезпечення цифрової трансформації аграрної сфери. Зокрема, увага була сфокусована на визначенні сутності цифрової трансформації, обґрунтуванні її особливостей впровадження в межах функціонування економічних систем. З'ясовано, що для забезпечення такої трансформації аграрні підприємства повинні переглянути та переосмислити власну діяльність, побудувати модель управління бізнесом, сформувану єдину стратегію поступового впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у свою діяльність з метою побудови єдиної, ефективно функціонуючої системи управління економічними процесами.

Також у статті проаналізовано сутність цифрової трансформації аграрної сфери, розглянуто окремі наукові підходи до розуміння змісту такої трансформації. Це в підсумку дозволило виокремити особливості впровадження змін у функціонуванні аграрних підприємств через використання ними потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій. Встановлено, що цифрова трансформація позитивно впливає на таких суб'єктів господарювання. Проте використання зазначених технологій вимагає значних інвестицій та ефективного управління такою трансформацією. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Тищенко Д. С. Цифрова трансформація як драйвер розвитку економіки. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Вип. 4. С. 38–45. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.4-7>
2. Концептуальні засади розвитку аграрної сфери та сільських територій України : кол. моногр. / за ред. М. О. Кизима. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2020. 280 с.
3. Лопатинський Ю. М., Тодорюк С. І. Детермінанти сталого розвитку аграрних підприємств : монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 220 с.
4. Михайлов А. П. Сучасний стан та перспективи розвитку аграрного сектору економіки України. *Науковий вісник УМО. Серія «Економіка та управління»*. 2016. Вип. 1. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/159118851.pdf>
5. Мірошніченко О. В. Цифрова трансформація та інноваційна діяльність в агросфері: правові аспекти співвідношення та юридичні ознаки. *Право та інновації*. 2024. № 2. С. 212–216. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2\(46\)-11](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2(46)-11)
6. Міщенко В. В. Методи та інструменти цифрової трансформації аграрного сектору. *Агросвіт*. 2024. № 8. С. 103–110. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.8.103>

7. Негрей М. В. Цифрова трансформація аграрного сектору: перспективи, виклики та рішення. *Наукові записки НАУКМА. Серія «Економічні науки»*. 2023. Т. 8. Вип. 1. С. 94–100.
DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.94-100>
 8. Пасько С. М. Стан та перспективи розвитку аграрного сектору економіки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2022. Вип. 42. С. 171–176.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-42-30>
 9. Череп О. Г., Нагаєць С. В., Веремєєнко О. О., Семібратова Є. С. Впровадження сучасних цифрових технологій в аграрному секторі. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 1. С. 133–139.
DOI: [10.32752/1993-6788-2024-1-271-133-139](https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-271-133-139)
 10. Юрчук Н. П., Кіпоренко С. С. Особливості використання цифрових технологій в агробізнесі. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 3. С. 109–116.
DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.36-17>
 11. Bouée Ch.-E., Schaible S. Perspektiven der digitalen Zukunft. *Die Digitale Transformation der Industrie. Roland Berger Strategy Consultants und Bundesverband der Deutschen Industrie*. 2015. S. 6–7. URL: https://bdi.eu/media/presse/publikationen/information-und-telekommunikation/Digitale_Transformation.pdf
 12. Буяк Л. А. Сучасні тенденції та основні теоретичні підходи до цифрової трансформації агробізнесу. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 6. С. 50–62.
DOI: [10.30857/2786-5398.2023.6.5](https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.6.5)
 13. Die Digitale Transformation der Industrie. 2015. 52 S. URL: https://bdi.eu/media/presse/publikationen/information-und-telekommunikation/Digitale_Transformation.pdf
 14. What is digital transformation? The essential guide to DX. URL: <https://www.i-scoop.eu/digital-transformation>
 15. Vial G. Understanding digital transformation: A review and a research agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*. 2019. Vol. 28. Iss. 2. P. 118–144.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>
 16. What Is Digital Transformation? URL: <http://surl.li/piobau>
- REFERENCES**
- Bouee, Ch.-E., and Schaible, S. "Perspektiven der digitalen Zukunft". *Die Digitale Transformation der Industrie. Roland Berger Strategy Consultants und Bundesverband der Deutschen Industrie*. 2015. https://bdi.eu/media/presse/publikationen/information-und-telekommunikation/Digitale_Transformation.pdf
- Buiak, L. A. "Suchasni tendentsii ta osnovni teoretychni pidkhody do tsyfrovoy transformatsii ahrobiznesu" [Modern Trends and Main Theoretical Approaches to the Digital Transformation of Agribusiness]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen*, no. 6 (2023): 50-62.
DOI: [10.30857/2786-5398.2023.6.5](https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.6.5)
- Cherep, O. H. et al. "Vprovadzhenia suchasnykh tsyfrovoykh tekhnolohii v ahrrarnomu sektori" [Implementation of Modern Digital Technologies in the Agricultural Sector]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 1 (2024): 133-139.
DOI: [10.32752/1993-6788-2024-1-271-133-139](https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-271-133-139)
- "Die Digitale Transformation der Industrie". 2015. https://bdi.eu/media/presse/publikationen/information-und-telekommunikation/Digitale_Transformation.pdf
- Kontseptualni zasady rozvytku ahrrarnoi sfery ta silskykh terytorii Ukrainy* [Conceptual Foundations of the Development of the Agrarian Sphere and Rural Areas of Ukraine]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 2020.
- Lopatynskiy, Yu. M., and Todoriuk, S. I. *Determinanty staloho rozvytku ahrrarnykh pidpryemstv* [Determinants of Sustainable Development of Agricultural Enterprises]. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t, 2015.
- Miroshnychenko, O. V. "Tsyfrova transformatsiia ta innovatsiina diialnist v ahrosferi: pravovi aspekty spivvidnoshennia ta yurydychni oznaky" [Digital Transformation and Innovative Activity in the Agricultural Sector: Legal Aspects of the Relationship and Legal Features]. *Pravo ta innovatsii*, no. 2 (2024): 212-216.
DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2\(46\)-11](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2(46)-11)
- Mishchenko, V. V. "Metody ta instrumenty tsyfrovoy transformatsii ahrrarnoho sektoru" [Methods and Tools of Digital Transformation of the Agrarian Sector]. *Ahrosvit*, no. 8 (2024): 103-110.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.8.103>
- Mykhailov, A. P. "Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku ahrrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy" [Current Status and Prospects of Agricultural Economy of Ukraine]. *Naukovyi visnyk UMO. Seriia «Ekonomika ta upravlinnia»*, iss. 1 (2016). <https://core.ac.uk/download/pdf/159118851.pdf>
- Nehrei, M. V. "Tsyfrova transformatsiia ahrrarnoho sektoru: perspektyvy, vyklyky ta rishennia" [Digital Transformation of the Agricultural Sector: Prospects, Challenges and Solutions]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Seriia «Ekonomichni nauky»*, vol. 8, no. 1 (2023): 94-100.
DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.94-100>
- Pasko, S. M. "Stan ta perspektyvy rozvytku ahrrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy" [State and Prospects of Development of the Agricultural Sector of Ukraine's Economy]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo»*, no. 42 (2022): 171-176.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-42-30>

Tyshchenko, D. S. "Tsyfrova transformatsiia iak draiver rozvytku ekonomiky" [Digital Transformation as Economic Development Driver]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, no. 4 (2023): 38-45.
DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.4-7>

Vial, G. "Understanding digital transformation: A review and a research agenda". *The Journal of Strategic Information Systems*, vol. 28, no. 2 (2019): 118-144.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>

"What is digital transformation? The essential guide to DX". <https://www.i-scoop.eu/digital-transformation>
"What Is Digital Transformation?" <http://surl.li/piobau>
Yurchuk, N. P., and Kiporenko, S. S. "Osoblyvosti vykorystannia tsyfrovykh tekhnolohii v ahrobiznesi" [Features of Digital Technologies in Agricultural Business]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, no. 3 (2022): 109-116.
DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.36-17>

УДК 339.138

JEL: D43; L14; L81

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-115-122>

РОЗВИТОК КОНКУРЕНЦІЇ МАРКЕТПЛЕЙСІВ ЯК ДРАЙВЕР ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

©2024 КОЛОМІЄЦЬ Г. М., РЯБОВОЛ Д. А.

УДК 339.138

JEL: D43; L14; L81

Коломієць Г. М., Рябовол Д. А. Розвиток конкуренції маркетплейсів як драйвер відновлення економіки України

Маркетплейси стають одними з ключових гравців сучасної цифрової економіки. У статті аналізується їхня роль і значення стосовно розвитку конкуренції в електронній комерції України. Метою дослідження є огляд основних напрямів їх впливу на конкурентне середовище та розвиток малого і середнього бізнесу. Розглянуто основні теоретичні підходи до класифікації платформ і вивчення конкуренції в електронній комерції. Наведено актуальні статистичні дані щодо динаміки розвитку онлайн-торгівлі в Україні протягом останніх років, на основі чого констатується зростання обсягів онлайн-продажів попри значні економічні та соціальні виклики. Проаналізовано особливості функціонування маркетплейсів в Україні, а також виділено конкурентні механізми, завдяки яким вони залучають продавців і підтримують свою прибутковість. Підтверджено їх вирішальну роль у стимулюванні розвитку малого та середнього бізнесу через вбудовані функції, що надають продавцям доступ до широкої аудиторії без необхідності значних інвестицій у власну цифрову інфраструктуру. Окреслено важливість підтримки локальних продавців і розробки національних цифрових рішень для підвищення самостійності цифрової економіки України та зменшення залежності від іноземних платформ і рішень. Результати дослідження підтверджують, що маркетплейси загалом сприяють посиленню конкуренції, при цьому надаючи продавцям доступ до широкої аудиторії та знижуючи бар'єри входу на ринок. Вони також стимулюють підвищення якості обслуговування, оптимізацію цінової політики та розширення асортименту доступних товарів і послуг. Висновки підкреслюють виключну роль маркетплейсів як каталізатора низки процесів цифрової трансформації економіки України. Рекомендується продовження досліджень щодо ефективного регулювання їх діяльності для запобігання потенційним антиконкурентним практикам, які можуть виникати на тлі олігополістичної структури ринку.

Ключові слова: маркетплейси, електронна комерція, конкуренція, цифрова економіка, малий і середній бізнес.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 19.

Коломієць Ганна Миколаївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії та економічних методів управління, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: gkolomiets@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4561-0550>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/W-1077-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57221099785>

Рябовол Дмитро Анатолійович – аспірант кафедри економічної теорії та економічних методів управління, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: dimaruabovol@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6054-5155>

UDC 339.138

JEL: D43; L14; L81

Kolomiyets G. M., Riabovol D. A. Development of Marketplace Competition as a Driver of Ukraine's Economic Recovery

Marketplaces are becoming one of the key players in the modern digital economy. The article analyzes their role and significance in relation to the development of competition in e-commerce in Ukraine. The aim of the study is to review the main directions of their impact on both the competitive environment and the development of small and medium-sized businesses. The main theoretical approaches to the classification of platforms and the study of competition in e-commerce are considered. Up-to-date statistical data on the dynamics of the development of online trade in Ukraine in recent years are provided, on the basis of which the growth of online sales despite significant economic and social challenges is stated. The features of the functioning of marketplaces in Ukraine are analyzed, allocating the competitive mechanisms through which sellers are attracted and the own profitability is maintained. The crucial role of marketplaces in fostering the development of small and medium-sized businesses through built-in features that give merchants access to a wide audience without the need for significant